

Kravet til forsvarleg verksemd og samspelet mellom personellet og leiinga i forståinga av dette

Geir Sverre Braut
SUS & HVL

Konferanse Rus, psykisk helsevern
Faglig Forum
Oslo, 7. februar 2024

Tilsyn med selvmordsforebygging i psykisk helsevern for voksne. Veileder for landsomfattende tilsyn i 2023 og 2024

Internserien 2/2023

23.08.2023

Saksbehandlere: fagdirektør Aud Frøysa Åsprang, seniorrådgiver June Iversen

Godkjent av: direktør Jan Fredrik Andresen 14. mars 2023

Vurderes innen: løpende

Ansvarlig avdeling: avdeling 1, avdeling for tilsyn med barnevern, sosial- og helsetjenestene

Saksnummer: 2022/1560

Gjelder for: Statens helsetilsyn og statsforvalterne

Utdrag fra tilsynsrapport:

3.2. Spesialistvurdering i løpet av første døgn

I intervjuer opplyses det at vurderingene av pasientene normalt gjennomføres i løpet av første døgn i ukedagene. Vurderingssamtalene gjennomføres av psykolog under veiledning av spesialist. Spesialistene har få samtaler med pasientene. I journalene er det få spor av vurderinger.

Psykiater er i liten grad involvert i spesialistvurdering.

Spes.htl. § 2-2

Helsetjenester som **tilbys eller ytes** i henhold til denne loven skal være forsvarlige. Spesialisthelsetjenesten skal tilrettelegge sine tjenester slik at **personell som utfører tjenestene, blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter**, og slik at den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert tjenestetilbud.

Jf. også § 16 i helsepersonellova

Meir om dette også i Prop. L. 91 (2010-2011) s. 263ff.

Utdrag frå helsepers.l. § 4

Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til **faglig forsvarlighet** og **omsorgsfull hjelp** som kan forventes ut fra helsepersonellets **kvalifikasjoner**, **arbeidets karakter** og **situasjonen for øvrig**.

Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal **innhente bistand eller henvise** pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved **samarbeid og samhandling** med annet kvalifisert personell.

Risikovurdering er ein del av fagleg forsvarleg verksemd

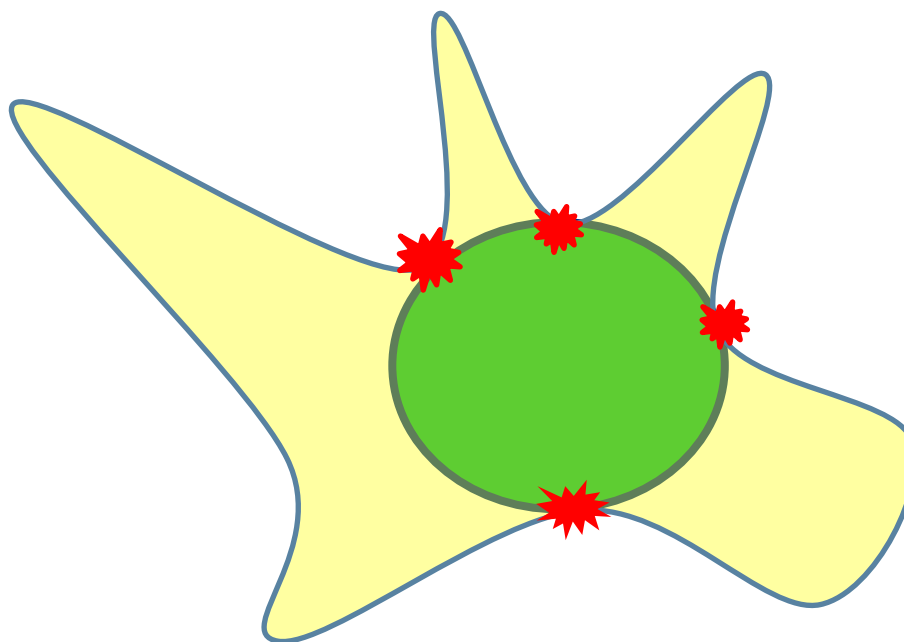
Forsvarlighetskravet har en dobbel funksjon. Det er en rettesnor for tjenesten og viser til normer som beskriver **hvordan tjenestene bør være**. Disse normene utgjør kjernen i forsvarlighetskravet og kan betegnes som god praksis. Samtidig danner normene **utgangspunkt for å fastlegge hvor grensen mot det uforsvarlige går**. Det vil si de konkrete vurderingene av hvor store avvik fra god praksis som kan aksepteres før avviket medfører at tjenesten blir uforsvarlig.

(Prop. 91 L (2010-2011), avsnitt 20.5)

Fagleg forsvarleg verksemd

Alternativt bilete

Kva er god praksis?

Kor har ein dei sårbare punkta?

Figuren samsvarar med teksten i Prop. L. 91 (2010-2011) s. 263ff.

Lettare omarbeidd frå Anders Haugland, 2012/2015/2018.

God bok: Olav Molven. Sykepleie og jus. 6. utgave. Oslo: Gyldendal, 2019.

Modell i risikostyring

- **Charles Perrow (1983): Normal accidents**
(Tabell frå NOU 2015:11)

	Lineære interaksjoner	Komplekse interaksjoner
Tette koblinger	Resuscitering	Traumeteam i akuttmottak
Løse koblinger	Ekspedisjon av legemiddelrekvisisjon i apotek	Psykoterapi

Perrows perspektiv (NOU 2015:11)

	Lineære interaksjoner	Komplekse interaksjoner
Tette koblinger	Resuscitering	Traumeteam i akuttmottak
Løse koblinger	Ekspedisjon av legemiddelrekvisisjon i apotek	Psykoterapi

Varsemd med
prosedyrar

Krav til leiarskap

- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten (28. oktober 2016)
- Planlegging
 - Mål, ansvar, informasjon, fare for svikt
- Gjennomføring
 - Kompetanse, prosedyrar, erfaringar frå medarbeidarar og brukarar
- Evaluering
 - Driv ein fagleg forsvarleg? Erfaringar frå medarbeidarar og brukarar
- Korrigerering
 - Retta opp uforsvarlege og lovstridige forhold

Nokre overordna moment

- Er tenestetilbodet i stand til å ta omsyn til individuelle behov hos tenestemottakaren?
- Har personellet tilstrekkeleg opplæring/ realkompetanse til å møte arbeidsoppgåvene på ein forsvarleg måte?
- Har leiinga og personellet ei felles oppfatning om risikoforhold og fare for svikt (til dømes når det gjeld lækjemiddelhandtering)?
- Er det fungerande ordningar for å oppdaga og handtera avvik og feil?
- Er det føreseielege ordningar for samarbeid på tvers av organisasjons- og prosesjongrensar (til dømes mellom heimesjukepleie og fastlege)?
- Har ein fungerande ordningar for å fanga opp erfaringar frå pasientar og pårørande?
- Har ein fungerande ordningar for å gjera seg bruk av erfaringar frå dei tilsette og samarbeidande tenesteytarar?

Fra samme tilsynsrapport som referert i starten:

Av intervjuene kommer det frem at helseforetaket ikke har lagt til rette for annen systematisk identifisering og rapportering av faglige utfordringer og risikoområder mellom de organisatoriske nivåene, for eksempel kvalitet på utredning og behandling. Mange av forholdene som ble avdekket i tilsynet, var ikke identifiserte som risikoområder. **De var heller ikke kjente for flere av lederne.**

Nokre overordna moment

- Er tenestetilbodet i stand til å ta omsyn til individuelle behov hos tenestemottakaren?
- Har personellet tilstrekkeleg opplæring/ realkompetanse til å møte arbeidsoppgåvene på ein forsvarleg måte?
- Har leiinga og personellet ei felles oppfatning om risikoforhold og fare for svikt (til dømes når det gjeld lækjemiddelhandtering)?
- Er det fungerande ordningar for å oppdaga og handtera avvik og feil?
- Er det føreseielege ordningar for samarbeid på tvers av organisasjons- og prosesjonsgrenser (til dømes mellom heimesjukepleie og fastlege)?
- Har ein fungerande ordningar for å fanga opp erfaringar frå pasientar og pårørande?
- Har ein fungerande ordningar for å gjera seg bruk av erfaringar frå dei tilsette og samarbeidande tenesteytarar?

Ulike former for kunnskap

Ein modell rappa frå Alice Lam og Bengt-Åke Lundvall i boka *How Europe's Economies Learn: Coordinating Competing Models*. Oxford University Press 2006.

	Individual	Collective
Explicit	Embrained knowledge	Encoded knowledge
Tacit	Embodied knowledge	Embedded knowledge